

Wnioski z badań przeprowadzonych w 2007 roku

1. „Problemy związane z piciem alkoholu, używaniem narkotyków i przemocą rówieśniczą w szkole w ocenie uczniów”.

Palenie papierosów:

- Wśród uczniów klas szóstych co trzeci palił papierosy (33,9%). W klasach pierwszych gimnazjum odsetek tych, którzy przynajmniej raz zapalili papierosa, a więc mają za sobą inicjację nikotynową, wynosi 46 %.
- Oznacza to, że paliła już prawie połowa badanych z tego rocznika. Wśród uczniów klas trzecich osoby, które mają za sobą inicjację nikotynową, a więc przynajmniej raz w życiu zapaliły papierosa, stanowią ponad $\frac{3}{4}$ badanych (79,9%).
- W ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem paliło 11,6% dziewcząt i 5,5% chłopców. Tak więc w ciągu miesiąca poprzedzającego badanie paliła co dziesiąta uczennica z tego rocznika.
- Problem palenia w środowisku młodzieży jest poważny szczególnie w grupie dziewcząt. W pierwszej klasie gimnazjum we wszystkich analizowanych okresach odsetek palących dziewcząt był wyższy niż w grupie chłopców. W ciągu ostatniego roku papierosy paliło prawie 40 % uczennic i dwa razy mniej uczniów (21,7%).
- W klasach trzecich częstotliwość sięgania po papierosy w całym życiu jest podobna wśród dziewcząt i chłopców.
- W obu grupach odsetek tych, którzy palili 40 lub więcej razy był wysoki (odpowiednio 39,9% i 37,0%).

Spożywanie alkoholu:

- Prawie 60% uczniów klas szóstych ma już za sobą inicjację alkoholową, a ponad $\frac{3}{4}$ uczniów w klasach pierwszych gimnazjum przyznało, że piło alkohol co najmniej raz w życiu. W przypadku uczniów klas trzecich odsetek tych, którzy pili jakkolwiek napój alkoholowy w życiu jest bardzo wysoki i wynosi ponad 95%.

- Wśród dziewcząt i chłopców z klas szóstych odsetek tych, którzy pili w ciągu ostatniego roku jest podobny. Takie doświadczenia ma połowa uczniów tego rocznika. W ciągu ostatnich 30 dni piła niemal co czwarta z dziewcząt i co piąty chłopiec.
- W przypadku uczniów klas pierwszych gimnazjum, odsetek pijących w ciągu ostatnich 12 miesięcy rośnie. Alkohol piło w tym okresie 64,5% uczennic i 61,4% uczniów.
- W klasach trzecich odsetki dziewcząt i chłopców, którzy pili w ciągu ostatniego roku są bardzo wysokie i wynoszą około 95%.
- Analiza częstotliwości picia alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni pokazuje, że wśród szóstoklasistów i pierwszoklasistów gimnazjum dominują ci, którzy pili w tym czasie 1-2 razy (co piąty uczeń). Natomiast wśród trzecioklasistów odsetek osób, które piły w ostatnim miesiącu częściej niż 3-5 razy, to znaczy średnio częściej niż raz w tygodniu, jest wyższy niż w pozostałych rocznikach.
- Wyniki potwierdzają ogromną popularność piwa wśród pijących nastolatków. Pokazują jednocześnie, że starsi uczniowie nie ograniczają się wyłącznie do tego niskoprocentowego napoju, ale oprócz niego sięgają także po napoje wysokoprocentowe (wódki i inne napoje spirytusowe).
- We wszystkich analizowanych grupach wiekowych podstawowym powodem pierwszego picia alkoholu była ciekawość. Wskazało na nią ponad połowa uczniów z każdego rocznika.

Upijanie się alkoholem:

- W klasach szóstych odsetek uczniów, którzy upili się co najmniej raz w życiu wynosił 13,6 %. W klasach pierwszych gimnazjum odsetek ten wyraźnie wzrasta. Takie doświadczenie ma już za sobą co czwarty uczeń (23, 9%).
- Wśród uczniów klas trzecich liczba tych, którzy przynajmniej raz w życiu upili się jest trzykrotnie wyższa niż w klasach pierwszych gimnazjum i pięciokrotnie wyższa niż w klasach szóstych. Uczniowie, którzy upili się stanowią 68,7% wszystkich trzecioklasistów.

Zażywanie narkotyków:

- W klasach pierwszych gimnazjum po narkotyki sięgnęło przynajmniej raz 12,5% uczniów. Odsetek dziewcząt z klas pierwszych, które przynajmniej raz w życiu sięgnęły po narkotyki jest tylko nieco niższy niż odsetek chłopców.
- W klasach trzecich gimnazjum odnotowano już znacznie wyższy odsetek uczniów, którzy choć raz sięgnęli po narkotyk niż w klasach młodszych (4-krotnie więcej niż w klasach pierwszych).
- W klasach trzecich gimnazjum zaobserwowano bardzo duży wzrost liczby uczniów deklarujących używanie marihuany lub haszyszu. Zdecydowanie więcej osób deklaruje także używanie amfetaminy. Wzrasta również liczba uczniów używających leków uspokajających lub nasennych bez zalecenia lekarza.
- Analiza pokazuje, że narkotyki (w tym leki) uczniowie klas młodszych w Policach zdobywają od najbliższych, ewentualnie od kolegów/koleżanek. Zakup narkotyków dotyczy uczniów starszych – głównie z klas trzecich gimnazjum.
- Wśród uczniów, którzy kiedykolwiek używali narkotyków, zdecydowanie najczęstszym deklarowanym powodem była ciekawość.

Wiek inicjacji:

- Co piąty uczeń (20,4%) przeżył inicjację nikotynową w wieku 12 lat (szósta klasa), zbliżony odsetek - 19,3% w wieku 13 lat (pierwsza klasa gimnazjum), a 18,9% w wieku 9 lat i mniej.
- Wśród wszystkich uczniów odnotowano 405 osób, które przynajmniej raz w życiu piły alkohol. Stanowi to prawie 77,6% badanych. Inicjacja alkoholowa miała miejsce najczęściej w wieku 12 lat (20,7%) i 13 lat (20%). Oznacza to, że nastąpiła w szóstej klasie szkoły podstawowej lub w pierwszej klasie gimnazjum.
- W badanej grupie osoby używające marihuany stanowią około 14,6% populacji uczniów. W przypadku tego narkotyku, inicjacja miała miejsce

najczęściej w wieku 14 lat (koniec pierwszej klasy gimnazjum, początek drugiej).

- W przypadku amfetaminy wśród uczniów polickich szkół inicjacja najczęściej miała miejsce w wieku 15 lat.

2. „Problemy i zachowania młodzieży – w ocenie rodziców”.

- Co trzeci z rodziców uczniów 6 klas szkół podstawowych uważa, że picie alkoholu jest poważnym problemem w szkole, w której uczy się jego dziecko (33,6% - suma odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak”). Odsetek ten zwiększa się jeszcze bardziej w grupie rodziców nieco starszej młodzieży – uczniów pierwszych klas gimnazjum, a zwłaszcza w grupie rodziców „trzecioklasistów”. Prawie połowa tej frakcji badanych uważa, że alkohol stanowi istotny problem w szkole ich dzieci (48,5% - suma odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak”).
- Podobnie jak w przypadku picia alkoholu przez młodzież również w kwestii używania narkotyków, prawie 1/3 rodziców uczniów szóstych klas szkół podstawowych uważa, że jest to poważny problem w szkole, w której uczy się ich dziecko (32,1% - suma odpowiedzi „zdecydowanie tak” oraz „raczej tak”). Innego zdania jest 2/5 respondentów w tej grupie badanych; W pierwszych klasach gimnazjalnych odsetek rodziców, którzy dostrzegają problemy związane z narkotykami w środowisku szkolnym utrzymuje się na podobnym poziomie jak w szkołach podstawowych (33,6%). Nieco mniejsza jest populacja tych rodziców, którzy nie widzą w tej sprawie poważnego zagrożenia (28,6%). Wśród rodziców uczniów trzecich klasach gimnazjum odsetek osób przekonanych, iż używanie narkotyków przez młodzież szkolną to poważny problem sięga prawie 40%! Odmienne zdanie ma co czwarty rodzic „trzecioklasisty” (25,8% - suma odpowiedzi „zdecydowanie tak” oraz „raczej tak”).
- Odnosząc się do oceny zjawiska przemocy rówieśniczej w szkole prawie połowa rodziców uczniów szkół podstawowych uznała, że jest to poważny problem w szkole, w której uczy się ich dziecko (49,6% - suma odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak”). Przeciwnego zdania był co trzeci badany rodzic w tej kategorii szkół (30,6%); Zdecydowanie wyższy odsetek badanych, którzy deklarują, iż przemoc rówieśnicza stanowi poważny problem w szkole ich dziecka odnotowano w grupie rodziców uczniów 3 klas gimnazjalnych (57,2% - suma odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak”). Warto w tym miejscu podkreślić, iż ani jedna osoba z tej frakcji badanych nie stwierdziła, że zjawisko przemocy rówieśniczej „zdecydowanie nie jest” poważnym problemem w szkole ich dziecka, a jedynie 15% uznało, że problem ten „raczej” nie jest poważny.

- „Poczucie bezradności i zagubienia oraz brak pomysłów na to, jak pomóc swojemu dziecku w jego problemach” świadczą o poważnym kryzysie, jaki dotknął rodzinę. Co piąty spośród rodziców uczniów szóstych klas szkół podstawowych (20,4%) przyznaje, iż często – jako rodzic – czuje się bezradny i zagubiony. Kolejne 10% nie ma w tej kwestii tyle wątpliwości i wybiera odpowiedź „trudno powiedzieć”. 70% rodziców „szóstoklasistów” odrzuca taki pogląd, jako niezgodny z ich odczuciami. Podobne rezultaty odnotowano wśród rodziców młodszej grupy gimnazjalistów (uczniów klasy pierwszej). Rodzice trzecioklasistów (gimnazjalistów) jawią się w tych badaniach, jako grupa dotknięta dość poważnym kryzysem wychowawczym. Co czwarty z nich (26,7%) przyznaje, iż – jako rodzic – czuje się bezradny i zagubiony, i nie potrafi pomóc swojemu dziecku.

- Zdecydowana większość rodziców – w każdej z badanych frakcji – w ciągu ostatniego roku nie doświadczyła kłopotów wychowawczych związanych ze swoim dzieckiem (75-82%). Najwięcej tego typu problemów mieli rodzice „szóstoklasistów” oraz uczniów trzecich klas gimnazjum. Co piąty z nich (21-23%) przyznaje, iż w ostatnim roku przechodził trudne momenty związane z wychowywaniem własnego dziecka; warto podkreślić, że rozkład odpowiedzi na to pytanie jest podobny, jak w przypadku innej, omawianej wcześniej kwestii tj. „poczucia bezradności i zagubienia oraz braku pomysłów na to, jak pomóc swojemu dziecku w jego problemach życiowych” - świadczy to o wysokiej wiarygodności wyników badań.

- Porównując opinie rodziców nt. ryzykownych zachowań podejmowanych przez swoje dorastające dzieci z wynikami badań przeprowadzonymi – w tym samym czasie - na populacji tychże dzieci, warto zwrócić uwagę na ogromne dysproporcje w tym zakresie; Rodzice zauważają jedynie niewielką część ryzykownych zachowań deklarowanych przez swoje dzieci; Do picia alkoholu w ciągu ostatnich 12 miesięcy przyznaje się prawie 95% najstarszej badanej młodzieży (uczniowie 3 klas gimnazjum) – to jest ponad 2-krotnie więcej niż uważali rodzice. W pierwszych klasach gimnazjum te różnicowania są jeszcze większe. Do picia alkoholu w tej grupie przyznaje się niemal 2/3 badanych (63%) to jest prawie 7 razy więcej uczniów niż wynikałoby to z opinii rodziców. Ogromne różnicowania odnotowano również w najmłodszej badanej grupie, wśród uczniów szóstych klas szkół podstawowych. Połowa z nich przyznaje, że piła alkohol w ciągu ostatnich 12 miesięcy. W opinii rodziców takich uczniów jest 5-krotnie mniej.

- Rodziców, którzy przyznali, że w ostatnim roku ich dziecko upiło się – w całym badaniu było zaledwie kilku (nie sposób analizować ten wynik). Jak to się ma do rzeczywistości, która wyłania się z badań przeprowadzonych wśród młodzieży? W grupie uczniów szóstych klas szkół podstawowych do upicia się w ciągu ostatniego roku przyznaje się 10% badanych – w grupie rodziców nie ma ani jednego, który stwierdził, że jego dziecko się upiło. Do upicia się w

ciągu ostatnich 12 miesięcy przyznaje się co piąty uczeń pierwszej klasy gimnazjum (20,6%) i prawie dwie trzecie „trzecioklasistów” (63,4%). W obu tych przypadkach różnica pomiędzy opiniami rodziców a zachowaniami deklarowanymi przez badaną młodzież (dzieci tych rodziców) jest 20-krotna.

- Poważne dysproporcje pojawiają się również w ocenie rozpowszechnienia używania narkotyków przez młodzież trzecich klas gimnazjum. W opinii rodziców tych uczniów jedynie 3% respondentów przyznaje, że ich dziecko w ciągu ostatniego roku używało narkotyków; badania przeprowadzone na wspomnianej populacji młodzieży w polickich szkołach wskazują, że po marihuanę lub haszysz sięgał w tym okresie prawie co trzeci uczeń (30%) kończący naukę w gimnazjum („trzecioklasista”). Porównując te wyniki z opiniami rodziców możemy stwierdzić, że wśród tej grupy badanych jest 10 razy więcej biorących narkotyki (marihuanę lub haszysz), niż wynikałoby z oceny rodziców. Warto także podkreślić, iż zarówno w klasach szóstych szkół podstawowych, jak i pierwszych klasach gimnazjum odsetek uczniów przyznających się do używania marihuany jest na poziomie śladowym (łącznie 8 osób).
- Średnio ponad połowa rodziców w ogóle nie słyszała o szkolnym programie profilaktyki (49-63%), a co trzeci jedynie kilka ogólników. Nie oznacza to oczywiście, że polickie szkoły nie podejmują żadnych działań profilaktycznych, ale że w większości przypadków nie znajdują w tych działaniach miejsca dla rodziców, albo bardzo nieskutecznie zapraszają ich do współpracy. Jedynie co dziesiąty rodzic gimnazjalisty (11%) przyznaje, iż miał możliwość zapoznać się z założeniami i celami tego programu. Być może wyniki niniejszych badań, a także badań wśród młodzieży staną się okazją do zaplanowania cyklu szkolnych debat z rodzicami, które pozwolą bliżej poznać ich potrzeby i oczekiwania dot. problemów wychowawczych, w szczególności w sferze zachowań ryzykownych.